

Svar på betänkande SOU 2025:9, "På språklig grund" från Vetlanda kommun:

1. Sammanfattning

Vetlanda kommun driver inte någon egen gymnasieutbildning, därför utelämnas de förslag som endast rör gymnasieskolan i detta remissvar.

Gällande den första delen av utredningen, om införande av ny kursplan i grundläggande Svenska som andraspråk, stödjer Vetlanda förslaget. En sådan kursplan skulle ge eleverna en bättre start i sin språkutveckling i svenska och bidra till större likvärdighet i undervisningen. Vetlanda stödjer förslaget att elever som läser grundläggande svenska som andraspråk inte ska få betyg eller delta i nationella prov. Vetlanda anser att en tidsgräns på två år är rimlig för att undvika inlåsningseffekter, men betonar vikten av flexibilitet vid övergångar när det gynnar eleven.

Vetlanda anser i likhet med utredningens förslag att målgruppen för svenska som andraspråk bör definieras av behov och inte härkomst och att rektorer ska fatta beslut om undervisning och övergångar mellan kursplaner. Synpunkter framförs också kring genomförbarhet, kompetensfrågor och risk att den administrativa bördan för rektorer ökar. Vetlanda stödjer bedömningen att ett nationellt kartläggningsmaterial för att säkerställa likvärdig bedömning av elevernas behov ska tas fram. Vetlanda ställer sig alltså positivt till utredningens förslag om införande av ny kursplan, men lyfter också de specifika utmaningar som kan uppstå vid införandet för en landsortskommun både på organisatorisk nivå, men också för den enskilda eleven.

Gällande del två i utredningen, om modersmålsundervisning, stödjer kommunen utredningens bedömningar att tidigare utredning ska beaktas, och att insatser bör göras för att öka kunskapen om modersmålsundervisningen gällande kvalitet, likvärdighet, genomförande, kompetens och rättssäkerhet, samt att struktur skapas för datainsamling om modersmålsundervisning.

Vetlanda stödjer bedömningar om kompletterande utbildningsinsatser för att öka kompetensen hos lärare och lärarstudenter om flerspråkighet, språkutveckling och undervisning av elever i andraspråksutveckling

2. SOU 2025:9 Del 1: Svenska som andraspråk – betänkandets förslag och bedömningar med Vetlandas kommentarer

Nedan återges betänkandets förslag med numrering och titel, efterföljt av Vetlandas kommentar. Vetlanda kommun driver inte gymnasieutbildning i egen regi, därför utelämnas de förslag som endast rör gymnasieskolan i detta remissvar.

8.1.1 Grundläggande svenska som andraspråk ska införas med nya kursplaner

Utredningens förslag: Nya kursplaner ska införas som riktas till nybörjare i svenska språket i grundskolan, anpassade grundskolan, special-skolan och sameskolan. Dessa kursplaner ska benämnas grundläggande svenska som andraspråk.

Kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk ska även kunna användas inom gymnasieskolans introduktionsprogram samt, under vissa förutsättningar, inom anpassade gymnasieskolan.

Kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk ska ingå i ämnet svenska som andraspråk för respektive skolform. Regeringen bör ge Statens skolverk i uppdrag att utforma, respektive lämna förslag på, särskilda kursplaner för grundläggande.

Vetlandas kommentar: Det är positivt med en särskild kursplan för den första delen av språkutvecklingen för elever som saknar förkunskaper i svenska och läser svenska som andraspråk i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan. Det är också rimligt att Statens skolverk får uppdraget att ta fram dessa. Nya kursplaner behövs för att öka likvärdigheten och är en garant för en bra start för eleverna i deras språkutveckling. Förslaget säger inte hur undervisningen ska genomföras, om det kan ske i samma grupp som de som läser svenska som andraspråk eller om det kommer att krävas särskilda grupper med lärarresurs. Detta är av stor betydelse för vilka konsekvenser förslaget får för kommunen.

Det finns stora utmaningar att formulera en kursplan som är tillräckligt stringent för tydlig och snabb progression som samtidigt är åldersneutral. Här bör för- och nackdelar vägas mot varandra att formulera sig mer åldersspecifikt, alternativt ha bedömningsmaterial som är åldersanpassat.

Utredningen menar att kursplanerna bör fokusera mest på de grundläggande språkfärdigheterna tala, lyssna, läsa, skriva, men därtill bör strukturerat ordförrådsundervisning få en särskild ställning i kursplanerna.

I sitt förslag har utredningen valt att föreslå en kursplan som ska "syfta till att endast ge basala kunskaper i svenska", dvs att inte ge en högre nivå av vad man kallar "kunskaper". Detta torde vara omöjligt då språkundervisning alltid måste ha ett innehåll. Det är svårt att undervisa i språket utan att undervisa om vad språket gör med eleven, alltså om flerspråkighet och språkutveckling, speciellt för de äldre eleverna. Detta bör beaktas, men kanske inte utgör något problem då kursplanen kommer att vara en del av ämnet svenska som andraspråk.

Gällande benämningen av kursplanen bör dock beaktas att det redan finns kurser inom kommunal vuxenutbildning som benämns "Svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå".

8.1.2 En tidsgräns ska införas i de obligatoriska skolformerna

Utredningens förslag:

En tidsgräns ska införas för hur länge en elev får ges undervisning enligt kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk i de obligatoriska skolformerna. Tidsgränsen ska vara två år. Avsteg ska kunna göras om det finns särskilda skäl. Tidsgränsen ska regleras i 5 kap. 14 § skolförordningen (2011:185).

Vetlandas kommentar: Det är rimligt att det finns en tidsgräns för att förebygga inläsningseffekter. Det är också bra att fokus sätts på vikten av tidiga insatser. Det är dock viktigt att möjlighet finns för rektor att besluta om frångång från två-årsregeln om det finns skäl till att eleven inte har klarat målen inom två år. Utredningen skriver: "Rektorns beslut om att en elev ska följa grundläggande svenska som andraspråk längre tid än två år måste vara välgrundat, noggrant utrett och väl dokumenterat med de skäl som rektorn anser finns för att fatta ett sådant beslut". Det behöver därför finnas ett tydligt stöd för rektorer hur detta ska bedömas och dokumenteras.

Om en elev undervisas enligt kursplanen grundläggande svenska som andraspråk i samma klassrum som det bedrivs svenska som andraspråksundervisning är övergången antagligen oproblematisht, men undervisas eleven i särskild grupp, bör man ta i beaktande elevens bästa möjlighet till språkutveckling vid övergången och inte snabbhetsprincipen i första hand som utredningen förespråkar. Dock skulle avstämning kunna krävas minst terminsvis. Det bör tilläggas i förslaget att byte kan avvaka om det gynnar eleven mest. Utredningen säger heller ingenting om bryggan mellan de båda kursplanerna som kommer vara avgörande och som behöver finnas för en lyckad övergång för eleven.

För ökad likvärdighet bör överlämningsförfarandet, då en elev som läser grundläggande svenska som andraspråk flyttar till en annan skolenhet standardiseras. Detta krävs om två-årsregeln ska gälla även vid skolformsbyte eller enhetsbyte inom samma skolform.

8.1.3 Betyg ska inte sättas för elever som läser grundläggande svenska som andraspråk

Utredningens Förslag:

Betyg i ämnet svenska som andraspråk ska inte sättas för den elev som följer en kursplan för grundläggande svenska som andraspråk i grundskolan, anpassade grundskolan, special-skolan, sameskolan, gymnasieskolans introduktionsprogram och anpassade gymnasieskolan. Bestämmelser om detta ska införas i 6 kap. 8 § och 9 kap. 4 a § gymnasieförordningen (2010:2039). En ny hänvisning införs i 5 kap. 14 b § och nya bestämmelser införs 6 kap. 12 § skolförordningen (2011:185).

Ett nytt stycke med en upplysningsbestämmelse ska införas i 10 kap. 15 §, 11 kap. 19 §, 12 kap. 15 §, 13 kap. 16 §, 15 kap. 22 § och 18 kap. 22 § skollagen (2010:800).

Vetlandas kommentar: Förslaget att grundläggande svenska som andraspråk inte är betygsgrundande är rimligt.

8.1.4 Elever som läser grundläggande svenska som andraspråk ska inte delta i nationella prov i ämnet

Utredningens förslag: 9 kap. 21 §, 11 kap. 11 § och 12 kap. 11 § skolförordningen (2011:185) ska ändras så att det framgår att en elev som läser grundläggande svenska som andraspråk inom ämnet svenska som andraspråk i grundskolan, sameskolan och specialskolan inte ska delta i nationella prov i ämnet.

Vetlandas kommentar: Förslaget att elever som läser grundläggande svenska som andraspråk inte ska delta i nationella prov är rimligt.

8.1.7 Målgrupperna för svenska som andraspråk ska ändras

Utredningens förslag: Ändringar ska införas i 5 kap. 14 § skolförordningen (2011:185) så att det framgår att ämnet svenska som andraspråk ska anordnas för

1. elever som har behov av andraspråksdidaktik på grund av att de befinner sig i andraspråksutveckling i svenska, och
2. elever som har svenska som modersmål, har vistats en längre tid utomlands och har behov av andraspråksdidaktik.

Vetlandas kommentar: Ambitionen att skapa en tydligare och mer likvärdig bedömning av vem som ska läsa ämnet svenska som andraspråk är mycket bra. Det är bra att målgruppen definieras av behov och inte andra faktorer såsom härkomst, annat modersmål osv. Det finns dock en risk att den föreslagna målgruppsformuleringen blir lika otydlig som den förra och att godtyckliga beslut tas. Det krävs mycket kunskap om språkutveckling och flerspråkighet för att kunna ta korrekta beslut. Utredningen konstaterar att den kompetensen inte är tillfredsställande i nuläget och dessutom inte är jämnt fördelad över enheterna i landet. Alltså riskerar förändringen att inte bli någon förbättring. Därför bör ett användarvänligt bedömningsmaterial tas fram som garanterar en likvärdig bedömning av vem som ska få läsa enligt vilken kursplan enligt de nya, föreslagna direktiven.

Vid införande av en ny kursplan inom ämnet svenska som andraspråk införs också fler övergångar att ta ställning till för rektor. Det är av yttersta vikt att det klargörs när en elev kan övergå från en kursplan till en annan, från grundläggande svenska som andraspråk till kursplanen i svenska som andraspråk, eller från svenska som andraspråk till svenska. Det får inte bli en godtycklig bedömning på enheterna. Det ska vara tydligt för rektor som inte har språkutbildning eller kompetens att ta beslut ska kunna delegera beslutet vid behov (se 8.1.8).

8.1.8 Rektorn ska besluta om undervisning i svenska som andraspråk

Utredningens förslag: Rektorn ska besluta om

1. undervisning i ämnet svenska som andraspråk för en elev,
2. vilken av kursplanerna i ämnet svenska som andraspråk som eleven ska följa,
3. när en elev ska övergå från kursplanen för grundläggande svenska som andraspråk till kursplanen för svenska som andraspråk, och
4. när en elev ska övergå från ämnet svenska som andraspråk till ämnet svenska.

Rektorns beslut ska regleras i 5 kap. 14 § skolförordningen (2011:185).

Vetlandas kommentar: Det är rimligt att det är rektor som fattar beslut om övergångarna mellan de olika kursplanerna. Det är också rimligt att beslutsfattandet ska kunna delegeras och att det inte ska kunna överklagas. Men det bör säkerställas att likvärdiga bedömningar görs, t.ex. genom standardiserade tester och kartläggningar och krav på kompetens hos bedömaren.

Det behöver också framgå vid byte av skola om ny bedömning ska göras.

8.1.9 Ett kartläggningsmaterial för bedömning av en elevs behov av svenska som andraspråk ska utarbetas

Utredningens förslag: *Rektorn ska använda ett nationellt kartläggnings-material*

En ny bestämmelse med denna innebörd ska införas i 5 kap. 14 a § skolförordningen (2011:185).

Statens skolverk ska i 5 kap. 14 a § skolförordningen ges bemyndigande att meddela föreskrifter om det nationella kartläggningsmaterialet och om användningen av detta.

Regeringen bör vidare ge Statens skolverk i uppdrag att utforma ett sådant nationellt kartläggningsmaterial.

Vetlandas kommentar: Ett obligatoriskt, nationellt bedömningsstöd för vem som ska få läsa enligt kursplanerna i svenska som andraspråk är viktigt för likvärdighet. Utredningen lyfter vikten av att inte öka den administrativa bördan för lärare och rektorer, vilket verkligen bör beaktas. Det måste vara genomförbart även på mindre enheter med små resurser och mindre möjlighet till samordning med andra enheter.

8.1.10 Elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ges god vägledning i sitt val av svenskämne

Förslag: *Regeringen bör ge Statens skolverk i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial som huvudmännen kan använda för att vägleda elever inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan i valet av svenskämne.*

Vetlandas kommentar: Vetlanda bedriver inte gymnasieskola i egen regi, men ser positivt på att Skolverket får i uppdrag att ta fram informationsmaterial som kan riktas mot elever inför gymnasievalet i 9:an. Det finns starka skäl till att det fortsatt borde vara rektors beslut första åren på gymnasiet också, tills eleven är myndig.

Vad gäller anpassad grundskola är elevens beslut ibland än mer komplext då eleven redan är i en "utpekad" situation i och med anpassad grundskola eller gymnasieskola. Om valet innebär att vara skilja sig från normen ännu mer genom att läsa svenska som andraspråk kan andra faktorer än de rent kunskapsmässiga påverka elevens beslut.

8.2 Kompletterande åtgärder

8.2.1 Implementeringsstöd och kompetensutvecklingsinsatser i samband med införandet av kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk

Utredningens bedömning: I samband med införandet av kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk bör Statens skolverk genomföra insatser för att stödja huvudmän och rektorer i implementeringen av de nya kursplanerna.

Statens skolverk bör också erbjuda kompetensutveckling för lärare som ska undervisa i grundläggande svenska som andraspråk.

Dessutom bör Statens skolverk erbjuda kompetensutveckling för bedömning av behov av ämnet svenska som andraspråk.

Vetlandas kommentar: Utredningen slår fast att en stor andel elever som idag läser svenska som andraspråk undervisas av "lärare som saknar eller har otillräcklig kompetens" i ämnet. Hela utredningens förslag bygger på att hög kompetens finns både i rektorsledet för bedömningar, men också klassrummen där undervisningen ska ske. Det är alltså av yttersta vikt att en eventuell reform kommer med en satsning på kompetenshöjning. Beaktas bör också skillnaden mellan formell behörighet och kompetens. I de lägre åldrarna har lärare automatiskt fått behörighet i ämnet svenska som andraspråk utan att för den skulle ha utbildats i andraspråksdidaktik. Det behövs också ett förtydligande om vilken kompetens som krävs för att kunna göra bedömningar om vilken kursplan en elev ska läsa enligt.

Implementeringen kommer att kräva tydliga riktlinjer för hur undervisningen i grundläggande svenska som andraspråk kan/ska/bör genomföras. När undervisning ska planeras och organiseras vägs fler parametrar in utifrån vilka resurser man har. Kan eleverna undervisas i samma klassrum oavsett kursplan i svenska? Utredningen slår fast att eleven måste få "så gynnsamma förutsättningar som möjligt för sin språkutveckling", men i realiteten kommer det att vägas mot de resurser som finns hos huvudmannen och på enheten. Här behövs stöd i hur undervisningen bör viktas och organiseras.

8.2.2 Undervisningstid i svenska som andraspråk för nyanlända elever

Utredningens bedömning: Nyanlända elever i de senare skolåren bör få möjlighet till mer undervisningstid i svenska som andraspråk än vad som anges i timplanen. Därför bör regeringen överväga åtgärder som syftar till att stimulera huvudmännen att ge eleverna undervisning i svenska som andraspråk utöver den ordinarie timplanen.

Vetlandas kommentar: Utredningens påpekande om att "anpassad eller prioriterad timplan" används mycket olika i landets skolor visar på ojämlikheter som bör åtgärdas. Det förhållandevis låga antalet timmar elever har på högstadiet jämfört med de tidigare åren i grundskolan bör beaktas. Utredningens bedömning att staten bör "stimulera huvudmän att organisera för utökad tid i ämnet för de som läser svenska som andraspråk och har behov av det" bifalles. Dock bör det beaktas att landsbygdskommuner även har andra faktorer att ta hänsyn både organisatoriskt såsom samordning av skolskjutsar, små enheter, lärares arbetstidsavtal, men också för den enskilda eleven. Extra skoltid för språket riskerar att ses som något negativt och påverkar elevens möjligheter att ta del av fritidsaktiviteter som också gynnar språkinläringen.

8.2.3 Utbildning för undervisning av flerspråkiga elever

Utredningens bedömning: Förordningen om utbildning till lärare och förskol- (2021:1335) bör ses över för att förstärka målen i den utbildningsvetenskapliga kärnan i syfte att lärare i alla

skolämnerna, även de som inte är lärare i svenska eller svenska som andraspråk, ska ges grundläggande kunskaper om andraspråksutveckling samt om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Vetlandas kommentar: Liksom tidigare utredningar har visat är undervisningen av elever som är i en andraspråksutveckling i svenska otillräcklig i många fall i de olika ämnena. En större förståelse för språket och språkets betydelse är grundläggande och därför bifalles utredningens bedömning att "lärare i samtliga ämnen behöver ha grundläggande kunskaper om andraspråksutveckling samt om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt". Språket bör få en tydligare roll i lärarutbildningen och genomförbara läraryftsmöjligheter bör finnas i rimlig omfattning.

8.2.4 Behörighetskraven för undervisning i svenska som andraspråk bör höjas

Utredningens bedömning: *Behörighetskraven för undervisning i ämnet svenska som andraspråk bör höjas så att de motsvarar kraven för undervisning i ämnet svenska.*

Vetlandas kommentar: Det är rimligt som utredningen föreslår att behörighetskraven för svenska som andraspråk bör stå paritet med behörighetskraven för svenska. Dock behöver konsekvenserna för ett sådant införande utredas noga både vad gäller huvudmännens möjligheter organisera undervisning när lärare studerar, men också vilka resursmässiga konsekvenser det skulle få. Ett sådant förslag skulle gynna undervisningens kvalitet och elevernas möjligheter till bättre språkundervisning, men det skulle också innebära kostnader. Implementeringen av en sådan ändring skulle behöva löpa över flera år.

8.2.5 Utvärdering av införandet av grundläggande svenska som andraspråk

Utredningens bedömning: *Om kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk införs bör effekten av införandet utvärderas. Regeringen, eller den myndighet regeringen anser lämplig, bör genomföra en sådan utvärdering.*

Vetlandas kommentar: Utredningens bedömning bifalles, men med det tillägget att framförhållning krävs utifrån hur utvärdering ska gå till och vilken statistik som bör finnas tillgänglig.

8.2.6 Granskning av undervisning för nybörjare i svenska språket

Utredningens bedömning: *Regeringen bör ge Statens skolinspektion i uppdrag att granska undervisningen för nyanlända elever som är nybörjare i svenska språket.*

Vetlandas kommentar: Det är rimligt att Skolinspektionen får i uppdrag att granska kvaliteten på den undervisningen som ges elever som är nybörjare i svenska språket.

8.2.9 Skolsituationen för elever med grav språkstörning i olika skolformer behöver utredas

Bedömning: *Skolsituationen för elever med grav språkstörning i olika skolformer behöver utredas, däribland behovet av ända-målsenliga kursplaner.*

Vetlandas kommentar: Utredningens bedömning att det är angeläget att elever med grav språkstörning får en undervisning utifrån sina behov och att styrdokumentet är ändamålsenligt. Det bör därför utredas huruvida de nya kursplanerna i svenska som

andraspråk är tillämpliga på dessa elever. Att identifiera språkstörning är en utmaning för skolorna och speciellt hos flerspråkiga elever.

SOU 2025:9 Del 2: Modersmålsundervisning – utredningens bedömningar med Vetlandas kommentarer

Vetlandas kommentar: Liksom utredningen påpekar bör resultat av tidigare utredning "För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål" (SOU 2019:18) tas i beaktande. Speciellt följande punkter som också utredningen lyfter fram:

- Ämnet modersmål ska regleras i timplanerna.
- Elever som kommer till Sverige utan vårdnadshavare ska ha rätt till undervisning i modersmål.
- Fjärrundervisningen bör utvecklas.
- Regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att ta fram ett material till stöd för bedömning av en elevs förkunskaper i modersmålet.
- Rätten till undervisning i svenskt teckenspråk som modersmål ska utökas.

17.3.1 Förstärkt rätt till studiehandledning på modersmål för nyanlända elever

Utredningens bedömning: En nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan bör få studiehandledning på modersmålet i samtliga skolår om det inte är uppenbart obehövligt. En ändring med denna innebörd bör införas i 3 kap. 12 i § skollagen (2010:800).

Vetlandas kommentar: Utredningens bedömning bifalles, men med det tillägget att det bör förtydligas hur bedömning ska ske om något är uppenbart obehövligt, samt vilken kompetens det krävs att göra den bedömningen.

17.4 Kompletterande åtgärder

17.4.1 Stärkt tillgång till modersmålsundervisning genom nationell samordning

Utredningens bedömning: Regeringen bör utreda möjligheten att främja tillgången till modersmålsundervisning genom nationell samordning.

Vetlandas kommentar: Utredningens bedömning bifalles då en nationell samordning skulle bidra till större likvärdighet. Redan nu samordnas modersmålsundervisning på regional nivå framgångsrikt.

17.4.2 Granskning av modersmålsundervisningens kvalitet

Utredningens bedömning: Regeringen bör ge Statens skolinspektion i uppdrag att granska modersmålsundervisningens kvalitet utifrån olika aspekter.

Vetlandas kommentar: Utredningens bedömning att Skolinspektionen bör granska kvaliteten på modersmålsundervisningen gällande tillgång, undervisningsmaterial, lärarkompetens och

rättssäker betygsättning bifalles, samt att modersmålsundervisningen är en naturlig del i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

Studiehandledning och modersmål för elever med intellektuell funktionsnedsättning bör också förtydligas. Vilka krav ska ställas på de som undervisar dessa elever? Hur kan den undervisningen organiseras för att det ska gynna eleven så mycket som möjligt?

17.4.3 Förbättrade förutsättningar för uppföljning, utvärdering och forskning

Utredningens bedömning: Regeringen bör ge Statens skolverk möjlighet att utöka statistikinsamlingen. Detta för att skapa bättre förutsättningar för myndighetens uppföljning och utvärdering av modersmålsundervisningen gällande tillgång, kvalitet och resultat. En utökad statistikinsamling skulle också underlätta kausala studier av modersmålsundervisningens effekter. Vidare bör Statens skolverk ges i uppdrag att samla in sådan statistik.

Vetlandas kommentar: Utredningens bedömning bifalles, med tillägget att hantering och registrering av känsliga personuppgifter såsom språk bör beaktas. Vad gäller studiehandledning finns stora svårigheter i statistikinsamling då den ska vara flexibel till sin natur.

Vid utformning av statistikinsamling bör man beakta att elever i anpassad grundskola som läser ämnesområden inte får betyg och därmed riskerar att inte synas i statistiken.

3. Konsekvenser

Konsekvenser av de förslag och bedömningar som presenteras i utredningen redovisas här sammanfattat:

Ett genomförande av utredningens förslag skulle bidra till större likvärdighet och höja kvaliteten på undervisningen för de elever som befinner sig i början av sin andraspråkutveckling i svenska. De negativa konsekvenser som skulle följa på ett genomförande av utredningens förslag handlar till stor del om organisation och resurser. Utredningen svarar inte på frågan hur den nya kursplanen i grundläggande svenska som andraspråk ska genomföras i praktiken. Det är stor skillnad för en enhet om eleven ska undervisas i samma grupp som övriga elever som läser svenska som andraspråk och kanske på mindre enheter även elever som läser svenska. I de fallen får läraren ta konsekvensen att balansera och tillgodose behoven utifrån tre kursplaner samtidigt. Å andra sidan, om undervisningen ska ske i egen undervisningsgrupp uppstår problem med tillgång till rätt kompetens. På en mindre enhet utanför centralorten kanske det endast finns en behörig Sva-lärare. Om inte resurser tillförs ställs rektor inför beslutet att ta den behöriga läraren ur ordinarie undervisningsgrupp för att istället undervisa i denna grupp med förmodat få elever. För en landsbygdskommun med små möjligheter till samordnad undervisning kan det bli kostsamt att ordna extra undervisningsgrupp.

Om undervisningen ska ske i särskilda grupper kommer det därför att krävas stora kompetenshöjningsinsatser för lärare och/eller resurser för att anställa fler lärare. Att anställa behöriga lärare är redan i nuläget en utmaning för kommunen.

Om utredningens förslag genomförs kommer rektor att få fler bedömningar att ta ställning till, vilken kursplan eleven ska läsa utifrån, övergångar mellan kursplaner och eventuella avsteg eller undantag. Här kommer det att krävas implementeringsinsatser och användbara stödmaterial. För att undvika negativa konsekvenser krävs alltså en genomtänkt implementering och uppföljning. Utredningens förslag om att kursplanen ska vara ålderneutral riskerar att utmana lärarnas arbete och kommer att kräva tolkningar och anpassningar, vilket är resurskrävande.

Vetlanda instämmer i utredningens bedömningar, men de förslag som bedömningarna innefattar riskerar att komma med en ökad kostnad för kommunen, i och med kraven på ökad behörighet och kompetenshöjning hos lärare och rektorer. Eventuell utökad tid för elever som läser grundläggande svenska som andraspråk innebär också en ökad kostnad för kommunen, och bör ifall den införs tillföras motsvarande ekonomiska ersättning. Kommunen ser dock även svårigheter här att organisera den undervisningen och framför allt hitta behöriga lärare.

Den ökade administrativa bördan kan heller inte bortses ifrån då datainsamling föreslås öka och fler beslut införs som ska motiveras på ett rättssäkert sätt.

Om utredningens bedömning att behörighetskraven för att få undervisa i svenska som andraspråk ska höjas genomförs kommer det att kräva motivation, engagemang men framför allt resurser och det kommer att skapa organisatoriska utmaningar då lärare inte kan tas ur undervisning för studier då vikarier i den omfattningen inte finns att få tag på. Dessa utmaningar måste i så fall utredas noga och förändringen ske över längre tid.

Konsekvenser av utredningens del två, om modersmålsundervisning, är mer svåra att överblicka då de just är bedömningar. Men för elevernas skull och för att säkra kvalitet och rättssäkerhet välkomnas en översyn av ämnet och att ämnets syfte renodlas. En större nationell samordning skulle ge fler elever möjlighet till undervisning och det skulle underlätta modersmålsundervisningens roll i enheternas och huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

Annelie Andersson
Ordförande, Barn- och utbildningsnämnden
Vetlanda Kommun

Henrik Wågesson
Skolchef
Vetlanda Kommun